

ADRAR - Nieuwsbrief,

Jaargang 2, Nummer 1/2, september-maart, 1996

Ca n wawafen i Qeddur A. El Aissati	2
De Rechtspositie en de Functies van de taal in Marokko A. Benaissa	3
Tmaziyt <u>di</u> Hulanda (Tamazight in Nederland)	7
Geen subsidie voor ADRAR!	8
De positie van de berberse vrouw in de Algerijnse samenleving Dr. Tassaadit Yacine	9
Tmaziyt <u>di</u> Biljik (Tamazight in België)	10
Tmaziyt <u>di</u> Fransa	11
Congrès Mondial Amazigh (CMA)	11
Tmaziyt <u>di</u> Lmeyrib (Tamazight in Marokko)	12
Gedicht	13
Berberparadoxen	14
De namen van Imazighen (1)	17

Ca n wawafen i Qeddur

Di nnhar n jjemea, xemmestac zi cutenbir, iruh aney ij umatney imyar ccan nnes: Qeddur (s yisem izi ittwassen di tira: Cadi Kaddour)

War ssiwifey ca aTTas x mamec tuya Qeddur ittmSurruf ag imeddukaŧ d iwdan d as dd yudsen: dinni iwdan edun ayi di manaya, tuya ssnent ktar zzayi, zemmaren ad inin aTTas. Xsey a xas ssiwifey ktar di tmestfayin n min igga, min d aney dd ijja, d min d aney iqqimen deg webrid n Tmazixt.

Nnhar amezwar i ssney Qeddur tuya i di amehdar, di ljamiea n Fas. Qeddur tuya issyura dinni. Ag ij umeddukaŧ inu nnedni ufa netta d ut sidaŧ, Hamid Al Idrissi, tuya nettruh yares a tnesseqsa x tmestfayin n ifes Maziŧ, d tmesfayin n ifsawen nnedni. Tuyaŧ febda iwjed, febda isshessa. eemmares tuya war uKiy belli aqayi zzaŧ i yij utarras d ameqqran xafi. Tuya nettruh yares ad aney yini eawed min war daney qqaren l'asatida nnedni, yinni ittwafan Tmazixt war yares bu umcan, niŧ fweqt nnes iedu, u weseen aTTas. Zi fweqt nni war qqimey ca zaRRey t aTTas, minzi war qqimey ca di Fas. Maca fexbar nnes febda yedja, minzi netta tuyaŧ febda di fweST n fhemm n Tmazixt.

Amur nnedni mani yar ssney Qeddur mlih, ssneyŧ di tmurŧ n Hulanda. Ikka da cehrayen netta ittmeŧqa ag iwdan isiyyasiyen, ag iwdan iyirin, ag iGrawen imaziŧyen, ag marra u themm tmestfayŧ n Tmaziyŧ. Ieawen iGrawen imaziŧyen yura ca n tmesfayin iSuwwar zzaysent abrid ig ittwafa iKna i tmaziŧyŧ, ktar di tmurŧ n barra. Manaya nesekkit yar lwizara tahulandiyt aqa nettarja min yar tini. Yusedd zi Lmuyrib, neccin nekka da fesnin, issemseŧqaney ag iwdan da war ten nnes, d irumiyyen niŧ d imseŧmen. Min igga deg wussan nni da ikka imyar aTTas. ead fatar nnes idja, ntafiŧ di jurnan, x ifsawen n iwdan, di arradyu, di ttfibi-zyun.

ATTas n tmesfayen i femdey zi Qeddur. femdey zzayes umi qqan ij n 'lmujtamae Imadani' niŧ 'société civile'. War tzemmed ad tebnid ij n 'lmujtamae' madja war tessiwifid s yifes nnes. Manaya tuya ittegg it netta. Tuya

issawaŧ ag iwdan s yifes nsen, tuya ittic Imuhadarat s yifes n Tmazixt. Awaŧ i tuya war nessen s tmazixt, iqqar aney mamec izemmar ad as nini. Tuya war yexs bu ad yini ha mamec ittxiSSa ad as tinim, tuya yarezzu ad yini: "tzemmarem ad tinim awafa ufa s Tmazixt" Min xef tuya ittwakkad aTTas d ttimeslayt n lmu'assasat. Iqqar ac ittxiSSa yaney umcan d iwdan i yar iqabfen manaya, war idji hama iceTT cway n fweqt i ca n ijjen i yar ikkar ad imeuŧrus ag tmesfayin n yifes n Tmazixt. Ifesa isdahedj ktar. Isdahedj min idjan nnes, isdahedj iwdan i d as dd yar yawyen min idjan nnes.

Mamec tuya ittemsurruf Qeddur ag iwdan d ij n fimaŧ n ij n bnadem iŧra attas, bfa ma ad ittu yinni t issyaren d imezwura: lwalidin nnes d ddcar nnes d imeddukaŧ nnes. ATTas n iwdan ig ixedmen deg webrida n Tmazixt umi t yar mmeŧqan immarni daysen uzgen, minzi Qeddur tuya ifarreh madja iZra bnadem yarni dd ij n uzru x fhid n Tmazixt, eemmares war iSSeydeŧ zi fqimet n fexdmet.

Iqqsaney Qeddur attas, u eadm nehway it attas. Waxxa iwcaney attas uxarres di tmestfayen n ifes d twessna n Tmaziyŧ, min yares tuya ead at yini ittajar min d aney iwca. Marra min nzemmar a negg d fxedmet: minzi tuya ittarja aqa nettarja zzayes marra.

Ij n isem tuya wcin as t iwdan i t issnen, tuya iqqariŧ ufa d netta d awaŧ n "leefsa." ATTas i t ittwafan d awaŧ n tqessarŧ waha, necc ttwafiy t ufa d awaŧ n ttidet. Madja texsed a tegged ca, gg it s yiri n nec d azirar, war syettaŧ zi min tteged, war syettar zi wig idjan n nec, iwdan n nec d imeqqranen, jjinaj dd attas n tmesfayin: ict zzaysent d ifes. Ifes, d wenni umi tuya iwca Qeddur tudart nnes, ntettar ad ifin iwdan ig izemmaren ad sgeeeden iri nsen, ad bnan marra min tuya ibenna QeDDur. ad kemmfey s ij n wawaŧ di fheqq n inni ixedmen ifes n Tmaziyŧ: nessen belli djan, maca udrusen, ktar umi dasen iruh ijjen ccan nnes imyar. Di fheqq war idji ca Tmazixt waha umi iruh ij

upilar; Qeddur tuyaṭ iεizz uḥa ḡar imehdaren nnes, yinni ig issnen ḥqimet n ḥxedmet. Tammurt n Lmuyrib iruh as ij n mmis imyar, ntettar s ḥxedmet nney a nkemmeḥ x ubrid i di tuya ixeddem Qeddur. Djan iwḡan ig ixeddmn deg webridā, maca d nitni ig ssnen qaε ktar ḥqimet utarrasa d aney iruhen.

De Rechtspositie en de Functies van de taal in Marokko

A. Benaissa

Het taalkundige werk van Cadi kaddour ken ik niet, en hem kende ik ook niet, onze enige en laatste ontmoeting was op 24 april 1995 toen hij naar Nijmegen kwam om aan de Katholieke Universiteit een lezing te geven, op uitnodiging van het vakgroep Toegepast Taalwetenschap. - Wat studeer je? vroeg hij aan mij. Zoals altijd ben ik verlegen te zeggen dat ik Frans studeer, maar zeg het toch, later vertel ik hem dat ik in het Nederlands schrijf, en hij denkt met mij mee dat ik, later misschien, wat ik schrijf in het Berbers zal vertalen. Hij vertelt dat zelfs Samuel Beckett in het Berbers vertaald is, ik lach en zeg voor de grap dat de gekte, de ironie van Beckett zonder meer een berberse gekte is. Een uur later geeft hij de lezing, in het Frans, " Les status et la fonction des langues au Maroc", waarvan we hier een nederlandse transcriptie in de vorm van aantekeningen geven, als hommage, als herinnering aan Cadi Kaddour.

Inleiding

- Berbers doelt op Tamazight.
 - Socio-linguïstisch is Berbers de moedertaal van ongeveer 45 procent van de Marokkaanse bevolking.
- Dit getal heeft betrekking op de toekomst. Namelijk hoe kunnen we de Berberse taal redden uit de vergetelheid en uit de marginaliteit? Door Twee dingen:
1. Normalisatie (erkennen van het Berbers op politiek, cultureel en sociaal-economisch niveau, en
 2. Standardisatie:

veralgemenesering van de taal, door het te integreren in de elementen van het eerste punt, waardoor het Berbers zich in de toekomst kan uitstijgen boven de lokale dialecten en een enkele Algemeen Beschaafd Berbers worden, die toegankelijk is voor alle Berbers met hun verschillende lokale variaties.

- Om dit doel te bereiken moeten veel problemen overwonnen worden, in de eerste plaats: de problemen waarmee ieder orale taal en traditie zich geconfronteerd ziet.

Het Arabisch en het Marokkaans-Arabisch

- In Marokko het meeste aantal Berbersprekende mensen van alle andere Noord-Afrikaanse landen. In de steden is het Berbers de communicatietaal onderling, en fungeert daarmee als solidariteits teken. Het Marokkaans-Arabisch is daarentegen de "lingua franca" van alle Marokkanen onderling.

- Boukous onderscheidt vier verschillende arabische dialecten in Marokko. [Dit is het bewijs dat het Marokkaans-Arabisch ook geen eenheid kent, en net als het Berbers lokale variaties kent.]

1. *Al-mdini*, het stedelijke arabisch, met joodse en andalousische invloeden.
2. *Djbli*, in het Noorden van Marokko, gearabiseerde gemeenschappen.
3. *'arubi*, dialecten van het platteland in de pleinen en steden langs de Atlantische Oceaan.
4. *Hasani*, dialect van de Sahraoui, Zuidelijke gemeenschappen van de Sahara.

- Het standaard Arabisch zelf valt in drie verschillende lexicons: 1. klassiek Arabisch (voor de liturgie), 2. moderne Arabisch (officiële taal) en 3. het middel Arabisch: mix van de twee eerste.

- Naast dit alles kent Marokko ook twee vreemde talen met een bijzondere positie: het Frans en het Spaans, de eerste vooral geeft toegang tot de moderniteit.

De verhouding tussen de talen in Marokko

Er is een groot ongelijkheid op het de talenmarkt van Marokko. Het standaard Arabisch komt op de eerste plaats, gevolgd

door het Frans, daarna het Marokkaans-Arabisch en dan pas het berbers, deze twee laatste zijn alleen spreektaal en geen schrifttaal. En ze zijn de enige twee moedertalen van de Marokkanen.

De tweetaligheid: symbolische, linguïstische en culturele overheersing

De tweetaligheid: Berbers-Arabisch

Van af het begin van de 11de eeuw uitbreiding van het Arabisch. In de context van de islamisering van Imazighen. Sociolinguïstisch assimilatie van de Imazighen het Arabisch. Stammen berbers worden gearabiseerd, bijvoorbeeld: Ayt Seghrouchen (Midden Marokko), in het Noorden Ghoumara en Djballa en Beni Yazghen gearabiseerd in de 14de en de 15de eeuw.

De socio-economische integratie past door het leren van het Arabisch en het Frans: de Marokkaan is daardoor veroordeeld tot de acculturatie.

De tweetaligheid is een stedelijke verschijnsel. Het Arabisch wordt in 1961 de officiële taal, doordrukken van de arabisering in de school, administratie en het openbare leven. Deze jacobijnse methode leidt tot de mislukking, en gaf tegenovergestelde vruchten: alle ministerie (afgezien van Justitie) zijn in feite franstalig. De arabisatie heeft de vorm van islamisering aangenomen.

De tweetaligheid: Arabisch-Frans

Concentreert zich in een francofone bourgeoisie

Er zijn verschillende soorten tweetaligheid in Marokko, de traditionele tweetaligheid, die van twee talen en in dit geval twee talen met ongelijke symbolische macht.

Er is ook:

- " bilinguisme composé" (samengestelde tweetaligheid) en " bilinguisme coordonné" (gecoördineerde tweetaligheid) waarbij de tweede taal gebruikt in algemeen zaken.
- En "bilinguisme d'intellection", de "eenzijdige tweetaligheid", waarbij de Amazigh weinig contact heeft met het Arabisch.

De overgang naar het schrijven

Het Berbers heeft praktisch nog grondige ervaring met het schrijven. Vergeleken bij het Arabisch en het Frans verliest het Berbers in etappes zichzelf en verloedert. De nieuwe generaties nemen steeds in hun Berbers taalgebruik toevlucht tot code switching en mixing van de talen.

Tegenover dit verlies van de taal is er een beweging die duidt op de overleving van deze taal. Deze overleving van het Berbers ziet zich geplaatst voor enorme problemen op alle niveaus. De normalisatie, de literaire creativiteit, het verenigingsleven en de linguïstische planificatie.

Standaardisatie: linguïstische planning

Hoewel de intellectuele gemeenschap van de Berbers heeft zich steeds openlijker en overtuigender geëngageerd in de kwestie van de standaardisatie, erkenning en bevordering van het Berbers als taal en cultuur, is er nog geen linguïstische planning in Marokko. Wat tot nu op dit gebied (het uit de doeken doen van alle elementen, kwesties en kanten van het leven van het Berbers) is tot nu het werk van personen en verenigingen. Er verschillende ervaringen die niet gecentraliseerd worden op staats niveau, waarbij dus het probleem van de standaardisatie een probleem blijft. Hoe kan men deze taal die uiteengevallen is in verschillende lokale varianten normaliseren en standaardiseren?

Op dit gebied verschillende methodologische pogingen. De historische taalkundige onderzoek heeft bewijzen dat het Berbers, zoals André Basé dat geformuleerd heeft, het aspect heeft tegelijk " eenvoudig-eneenvoudig" te zijn. Volgens Salem Chaker zou een standaardisatie tot een artificiële taal leiden, het is een mythe het Berbers. En materieel is er nog geen woordenboek die de woordenstammen herleidt, geen etymologisch onderzoek op Berbers gebied.

Er moeten dus voorwaarden gelegd als basis voor een toekomstige onderzoek met het

doel de standaardisatie in te stellen. Daarvoor zouden antwoorden gevonden moeten worden op vragen als: is er een middenweg, een norm waarop alle varianten te verenigen zijn? Men zou beginnen met het hervormen van Tamazight en haar beschouwen als alle andere talen, en gelijke behandeling geven als het Arabisch. Ook blijft het zoeken naar een oplossing voor de conceptie van een taalkundige politiek in een politieke pluralistische systeem.

1) Er is het principe van de Persoonlijkheid (de persoonlijke vrijheid + de gemeenschappelijke vrijheid) de burger heeft een moedertaal en het recht zich in die moedertaal te ontplooiën binnen de gemeenschap van andere moedertaligen of daarbuiten.

2) Een zekere taalkundige ruimte ordening waarbij in ieder regio rekening gehouden wordt met de taal van de bevolking, zoals dat het geval is in Spanje of België.

Op de vraag waarom de Berbers, vooral de migranten zich niet zo bekommeren om het lot van de Berberse taal en cultuur, antwoordt Cadi Kaddour met een metafoor die nu voor ons tragisch lijkt, hij zei dat de mens in de eerste in zijn materiële behoeften moet voorzien en dat de Berbers geëmigreerd zijn om geld te verdienen maar het feit dat hij zelf gestudeerd en geleerde geworden is, is een "historische ongeluk", "un accident historique" deze zelfironie die Cadi Kaddour open maakte voor de ander, voor de Berbers, voor de Geschiedenis van het Berbers zal de auto ongeluk die aan Kaddour zijn leven kostte even historisch blijven, als de datum waarop het Berbers een van haar meeste markante geesten heeft verloren.

El Kela des Mgouna (photo Meriem Aharcan).

- I - *Laatste academische diploma:*
 "Doctorat d'Etat", proefschrift over Berber syntax aan de Parijs-III Universiteit (Nouvelle Sorbonne) in April 1990.
- II - *Werkzaamheden*
 1967-1977: docent Frans aan een middelbare school in Casablanca
 1977-1979: Linguïstisch-onderwijskundig assistent aan de French Department, Faculty of Letters, Fez
 1979-1981: stage periode in Parijs ter voorbereiding van het 'Third cycle' proefschrift
 1981-1986: assistent van Professor in de linguïstiek, Faculty of Letters, Fez
 1986-1988: Stage periode in Parijs ter voorbereiding van het "Doctorat d'Etat"
 1990 : Docent linguïstiek voor post-doctorale cursus
 1994 : Full-time Professor: "Doctorat d'Etat" en coördinator third cycle
- III - *Institutionele werkzaamheden*
 Medeoprichter/lid van G.R.E.L. (Groupe de Recherches et d'Etudes Linguistiques) in 1982
- IV - *Internationale beurzen*
 Frankrijk (1978, 1989); Egypte (AUPELF-1984); Spanje (IHAC-1988); USA (Fulbright, sept.-nov. 1992)
- V - *Wetenschappelijke activiteiten*
 Deelname aan vele nationale en internationale conferenties, zoals in Rabat, Agadir, Fez, Algerije, Egypte, Canada, Canarische Eilanden, etcetera.
- VI - *Publicaties*
 1. "Toward an onomastic archeology: the case of (t)amazigh(t). AL-ASAS 42, aug.-sept. 1982 (Salé-Marokko)
 2. "Languages and linguistic ideologies in Morocco", AL-ASAS 50, maart 1983
 3. "Toward a comparative dialectology of the Maghreb: Epistemologic status of Tamazight languages". Tafsut 1, Aix-en-Provence/Frankrijk, 1983
 4. "Which passage and to which written? Introductory remarks on the Orality/Script relationship on the Tamazight language", Tafsut 2, 1985
 5. "The script power on the maghrebian oral space: succinct remarks on the scriptural violence" (in Arabic), AL-ITTIHAD AL-ICHTIRAKI, 30 oktober 1985
 6. "Mother tongue, development and Democracy in Maghreb", Tafsut 3, 1986
 7. "Is the language an obstacle to the scientific discourse setting-up in Linguistics" (in Arabic), Dirasat Adabiva wa Lisanva 4, 1986
 8. Rifian verbal system: form and interpretation, Parijs, SELAF, 1987
 9. "Sentence structure and word order in Tarifit", E.D.B. 6 Parijs, 1989
 10. "The passage to the written: from the cultural identity to the social stake", Faculty of Letters, Rabat, 1991
 11. "Maternal tongues and social institutions in Maghreb: Facts and prospects", Tizi-Ouzou Conference (16-19 oktober), Algerije
 12. "A reason may hide another: or the problem of Agentivity in Berber" Parijs, Geuthner, 1993. (see L & P. Galand homages)
 13. "From the tongue to 'lalangue': or Tamazight and the unattainable language", Algiers, I.B.P. 1992
 14. "Tamazight between the individual effort and the institutional silence" AL-ITTIHAD-AL-ICHTIRAKI, 12 juni 1993

ENCYCLOPÉDIE BERBÈRE

*Ouvrage publié sur la recommandation
du Conseil international de la Philosophie et des Sciences humaines (UNESCO).*

DIRECTION DE LA PUBLICATION : GABRIEL CAMPS

<p>CONSEILERS SCIENTIFIQUES G. Camps (Préhistoire et Histoire) H. Camps-Faber (Préhistoire et Technologie) S. Chaker (Linguistique) J. Demogès (Histoire ancienne) O. Dutoer (Anthropobiologie) M. Gast (Anthropologie)</p>	<p>E. Bernus (Toozegs) M.-J. Viguera-Molins (Al Andalus) D. Champault (Ethnologie) H. Leclant (Egypte) H. Claudot (Ethnolinguistique) E. Gellner (Sociétés marocaines) M. Fantar (Punique) T. Lewicki (Moyen Age) K.-G. Prasse (Linguistique) I. Serra (Linguistique) M. Arkoun (Islam) G. Sourde (Préhistoire)</p>
--	--

COMITÉ DE RÉDACTION
 R. Chermakian (Préhistoire)
 P. Troussel (Antiquité romaine)

Édition ÉDISUD

Éditions ÉDISUD
 La Calade, RN 7, 13090 Aix-en-Provence, France
 Tél : (33) 42 21 61 44 - Fax : 42 21 56 20

Bijou Indien contemporain (Arizona).

Tmaziyt di Hulanda (Tamazight in Nederland)

Het vertalen van tien kinderboekjes is klaar! Schatkist is een taalmethode pakket voor kleuters, en bestaat uit reuzen- en dwergenprentenboeken, geluidscassettes, werkbladen, vertelplaten en meer.

Titels van de 10 verhaaltjes uit de Schatkist:

Nederlands

1. De geheimzinnige doos
2. Een bezem voor Kadetje
3. Het kaugommonster
4. Een dagje naar zee
5. Een politie-auto voor Boy
6. Benjamin Beer gaat zwemmen
7. Buikpijn of billenpijn?
8. De club van rare kinderen
9. Kleutervrienden
10. Wat een beesten!

Tmaziyt (Berbers)

1. TaSenDuqt n ^Reejeb
2. Ij n tme^Dwast i Xedduj
3. AmZiw n ^Cikli
4. Ij n nnhar di playa
5. Ij n TTumubin n ipulisen i Boy
6. Benjamin ddubb ad ira^H ad ieuimm
7. ^Re^Hriq ueeddis ni^G ^Re^Hriq n weerur?
8. Jjmae^T i^Henjiren i yeggin ca n ddeg
9. Imedduka^R imeZZyanen
10. Xzar ya ^Ru^Huc!

Voor meer informatie schrijf naar: **Boekhandel/uitgeverij Lâle, van Welderen straat 124, 6511 MV Nijmegen. Tel (024) 322 26 24, Fax (024) 360 50 01.**

Nieuwe Vereniging:

Een nieuwe vereniging voor Tamazight cultuur is in Roosendaal geboren! De vereniging draagt de naam **BADIS**. Voor meer informatie schrijf naar:

Reisburo Taoufik
Boulevard 126,
4701 EZ Roosendaal

Etudes amazighes en Hollande

Dans le cadre du terrain associatif berbère aux Pays-Bas, des Festivals Imazighen ont été organisés depuis 1980 à Utrecht et à Amsterdam. Toutefois, l'agrégation stable d'un certain nombre d'associations berbères est plutôt récente. L'activité des associations, à voir "De Culturele AMAZIGH Vereniging Amsterdam" et "De Culturele Vereniging ADRAR", insistent sur l'importance de donner bien d'information sur la langue et la production artistique Amazigh, et sur la nécessité d'utiliser la langue maternelle pour un meilleur apprentissage scolaire des enfants des immigrés aux Pays-Bas. C'est dans le cadre d'un projet d'information scientifique et de vulgarisation qu'un FESTIVAL AMAZIGH, avec des conférences et une soirée musicale, a été programmé à Amsterdam dans le mois d'octobre.

Dans le domaine universitaire, les études imazighen/berbères aux Pays-Bas sont représentées principalement par la recherche et l'enseignement en linguistique et littérature. La zone géographique couverte par les études est principalement le Maroc, et les liens économiques avec les Pays-Bas sont

très importants; et secondairement l'Algérie.

L'enseignement de la langue et la linguistique berbères est assuré à l'université de Leiden et à l'université de Utrecht.

Plusieurs chercheurs s'occupent du domaine berbère à Leiden, où trois thèses de doctorat sont dans leur phase de conclusion. Quant au Maroc (Rif, Sous et Sud-Oranais), la recherche s'est orientée sur la collecte, l'édition et la traduction des textes berbères anciens et contemporains, sur la description grammaticale des différents dialectes, et sur la mise en oeuvre d'un dictionnaire; quant à l'Algérie (Kabylie), la recherche est axée sur la comparaison entre les productions littéraires orales et écrites. Une thèse de doctorat en linguistique berbère est aussi en cours à l'université d'Amsterdam.

À l'université de Utrecht, la recherche s'est orientée vers la production poétique Amazigh au Maroc et aux Pays-Bas, et sur le problème de l'enseignement (arabe classique, arabe dialectal, berbère) au niveau primaire et secondaire en immigration.

Dienst Educatie en Welzijn
Afdeling Sociaal Cultureel Werk

Gemeente Nijmegen

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon (080) 299888
Telefax (080) 292981

Postadres
Postbus 9038
6500 JW Nijmegen

Aan Vereniging ADRAR
Postbus 16
6500 AA Nijmegen

Verzenddatum	Datum opgesteld	Datum uw brief	Doorkiesnummer
12-09-1995	11-09-1995	1 juni 1995	292477
Onderwerp	1 2 SEP. 1995	Ons kenmerk	Aantal bijlagen
eigen ruimte/subsidie		EW 80/CBr	
		95220622/4	

In antwoord op uw bovenvermelde brief delen wij u mede dat wij géén (structurele) subsidie aan uw Vereniging zullen verstrekken. Ook zijn wij niet bereid actief mee te werken aan het verkrijgen van een accommodatie.

U dient daartoe zelf initiatieven te ondernemen bij bijvoorbeeld makelaars of particulieren. U kunt dan zelf afwegen of u de gevraagde huurprijs kunt betalen. Een dergelijke afweging kunt u ook maken voor het incidenteel huren - is veel goedkoper - van een zaal of een ruimte in een wijkcentrum. Omdat ons niet bekend is of u speciale voorkeur heeft voor enig stadsdeel geven wij u het centrale kantooradres:
Bestuurscommissie Wijkaccommodaties
Postbus 31217
6503 CE Nijmegen
Telefoonnummer: 232662

Blijkens de aan ons toegezonden brede informatie - waarvoor onze dank - richt uw vereniging zich zowel landelijk, regionaal als plaatselijk op de Berber gemeenschap. De nadruk ligt op landelijke en regionale activiteiten; de plaatselijke activiteiten zijn minimaal. Bovendien hebben die (bijv. een symposium) dan toch weer een landelijke uitstraling. Wij achten derhalve onvoldoende termen aanwezig om vanuit Nijmegen te subsidiëren.

Krachtens de Algemene wet bestuursrecht kunt u binnen zes weken na de verzenddatum van dit besluit een schriftelijk en gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij Burgemeester en Wethouders van Nijmegen, postbus 9038, 6500 JW Nijmegen.

College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Secretaris,

mr. E.M. d'Hondt

W. Smids

De positie van de berberse vrouw in de Algerijnse samenleving

Dr. Tassaadit Yacine

Op zondag 19 november 1995 heeft de stichting Izouran in samenwerking met de verenigingen Amazigh en Adrar een symposium georganiseerd. *De positie van de berberse vrouw in de Algerijnse samenleving*, nam hierbij een centrale plaats in. Tassaadit Yacine heeft dit onderwerp uit haar antropologische ervaring nader belicht.

De berberse vrouw in Algerije leeft in twee werelden. Zij behoudt nog steeds haar identiteit, maar staat ook open voor de moderne wereld. De geschiedenis leert ons dat de berberse cultuur verschillende buitenlandse invloeden kon overleven. De geschiedenis leert ons ook dat er allerlei berberse vrouwen waren met een hoge status, zoals Tinhinan en Kahina. Maar wat ons meer interesseert is de status van de gewone vrouw. Hoe de gewone vrouw leefde. Er kan wel sprake zijn van een vrouw met een hoog politieke status, terwijl de vrouw in het dagelijkse leven nog onderdrukt wordt. Het komt vaak voor dat een vrouw beroemd wordt omdat zij de echtgenote of de moeder van belangrijke iemand is. Het belangrijkste is, volgens Yacine, hoe de situatie van de berberse vrouw was vóór de islamitische verovering.

Yacine trachtte ook duidelijk te maken hoe het moeilijk is om representatieve levensstijlen van de hele Amazigh wereld te kunnen schetsen. Zo vindt men duidelijk verschillen tussen de levensstijlen van bijv. Touareg en het Noorden van Algerije, en tussen Sous, Atlas en het Rifgebied in Marokko.

Een ander belangrijke vraag is: betekent mixen (man-vrouw) gelijkheid?

Het is waar dat berberse vrouwen in Algerije naast/met mannen lopen en met hun praten. Maar het interessant om te weten is hoe de overheersing/dominantie van de mannen uitgeoefend wordt. Men kan samen zijn maar niet dezelfde status hebben.

Het behoud van de eigen berberse cultuur in Algerije hangt voornamelijk af van de hele ontwikkeling van de geschiedenis in dat gebied. De Romeinen hebben er geen voet in kunnen zetten. Voor de Turken is het ook niet

gelukt om 'Kabylië' binnen te komen. De kolonisatie in het gebied vond plaats pas 27 jaar na de kolonisatie van het hele land. Dit hangt samen met de ontoegankelijkheid van de bergen en de strijd van het Amazigh volk.

De verandering in de structuur van de Kabylië-samenleving is terug te voeren op de volgende aspecten:

- * De fransen zijn Kabylië binnen gekomen en hebben scholen gesticht. De onderwijzers hebben op die manier een deel van de franse cultuur overgebracht op de kinderen.
- * Het tweede aspect is de twee grote golven van de emigratie, namelijk vóór en na de tweede wereld oorlog.

De rechten van de berberse vrouw waren, volgens Yacine, eigenlijk minder dan de vrouw in de islam. Als om het erfenis gaat, krijgt de vrouw in de islam de helft van wat de man krijgt. Maar in de berberse cultuur (Kabylië) heeft de vrouw nauwelijks rechten. Als het om de erfenis van de grond gaat, gaat alles naar de jongen. Als de vrouw bijv. geen jongens krijgt kan zij verstoten worden. Bij scheiding worden kinderen onmiddellijk aan de man toegewezen.

De fransen hebben de situatie van de berberse vrouw in Algerije gebruikt als excuus tot het koloniseren van het gebied. Volgens hen zouden deze mensen niet beschaafd zijn omdat ze hun vrouwen onderdrukken, dus ze moeten gekoloniseerd worden.

Men ziet duidelijk een opening naar de moderniteit in deze samenleving. Maar deze moderniteit gaat gepaard met het verlies van bepaalde positieve kanten van de tradities. Er was wel sprake van sekse onderscheiding, maar vrouwen konden wel in het leven buiten

het huis participeren. Er was wel een ruimte voor vrouwen buiten het huis. Vrouwen gingen naar andere plekken dan mannen. In de traditionele maatschappij hadden vrouwen toch plekken waar ze konden zingen en gedichten voordragen. Daarentegen laat de moderne samenleving, die de indruk geeft dat de vrouw vrij is, geen ruimte voor de vrouwen waar ze kunnen zingen, praten,...etc.

De Tamazight mondeling literatuur is in twee genres te onderscheiden:

* ^TiqesiDin (^Tiqessisin). Dit zijn lange gedichten.

* Izran zijn meer kort liefdesgedichten.

Het onderwerp van een gedicht bepaalt de plaats waar deze voorgedragen wordt. Voor religieuze thema's kan men naar openbare plaatsen of de moskee gaan. Maar voor izran kan men die thuis of bij een fontein zingen. Het thema bepaalt de plaats, het geslacht en de status van het gedicht.

Naast de negatieve had de traditionele cultuur ook belangrijke positieve aspecten, zoals de uitdrukkingsmogelijkheden door de poëzie. In de traditionele samenleving is het bijvoorbeeld mogelijk tijdens feesten alle liefdesgevoelens tot uiting te brengen. De vrouw creëert, zingt en overschrijdt allerlei taboes. (K. Ahdidouch)

Tmaziyt di Biljik (Tamazight in België)

Op 21 oktober 1995, is een nieuwe culturele vereniging NUMIDIA in Brussel gecreëerd. Het adres van de vereniging is:

Association NUMIDIA,
Chaussez de Mons 216
1070 Bruxelles.

TAMAZIGHT for PC & MAC

ⵏⵓ ⵙⵓⵎⵎⵓⵏⵉⵔ

ARABIA WARE BENELUX
1995

TAMAZIGHT for PC & MAC
© Copyright 1995 Arabia Ware Benelux
Amsterdamsstraatweg 81
3513 AB Utrecht
The Netherlands
tel. (31) 30 - 2 3 2 20 93
fax. (31) 30 - 2 3 4 34 61
e-mail: aw@arabiawarz.knowarz.nl

BERBERS CULTUREEL FESTIVAL 23-12-1995 om 16u

MUZIEK

THEATER: Anabel Fatou - POEZIE: Boumazouche - DEBAT

Nieuwe Stadsfeestzaal
Leermolai
3800 Mechelen
BELGIE - BELGIQUE

Vreemde Maar Vriend & Jeugdhuus Roezie
info: 03/272.39.39 of 015/20.60.14

CASA 40231
V.V.X. 30031

FESTIVAL CULTUREL BERBER
فِسْتِيفَالْ الشَّقَاتِي الْأَمَازِيغِي

In samenwerking met Stad Mechelen

Tmaziyt di Fransa

Congrès Mondial Amazigh (CMA)

To: Amazigh-net@mail.msen.com
 From: larbia@dunx1.ocs.drexel.edu (Hsen Larbi)
 Subject: Déclaration du Congrès Mondial Amazigh
 Sender:
 owner-amazigh-net@mail.msen.com

Azul,

Voici la déclaration qu'a faite le CMA a la fin du congrès qui s'est déroule le 1 2 3 et 4 septembre a Saint-Rome de Dolan (France). Suit une motion de soutien su peuple Touareg votée par le CMA. Merci de votre attention, Hsen.

CONGRES MONDIAL AMAZIGH

Nous précongressistes Imazighen (berbères) avons entamé le 2 septembre 1995 a 9h00 nos travaux qui se sont achevés le 4 septembre 1995 a 6:00 du matin. Cet événement unique et historique s'est déroule dans une ambiance fraternelle malgré les débats souvent passionnés qui montrent a quel point la question Amazigh est au coeur de tous les militants.

Avec une volonté ferme d'aboutir, avec sagesse et dévouement nous avons travaillé sans interruption en commissions autour des axes de réflexion suivants:

- langue et culture
- histoire, bilan et perspectives
- finances et relations internationales
- socio-économique
- organique

Une structure permanentes, le C.M.A. (Congrès Mondial Amazigh) est né de notre volonté d'agir ensemble et dans l'unité, indépendants des Etats et partis politiques.

Les rapports de synthèse serviront de base et de canevas de discussion pour le congrès qui aura lieu probablement dans un an.

Le congrès Mondial Amazigh s'est doté d'une structure avec un conseil fédéral de trente deux (32) personnes et d'un Bureau Mondial de onze (11) personnes. En outre, les Iles Canaries, Grenade, Bruxelles, Paris et Rabat ont été proposées comme lieu de déroulement des travaux du congrès.

L'ensemble des précongressistes compose de 36 délégations (Maroc, Libye, Mauritanie, Algerie, Niger, Mali, Suède, Grande Bretagne, Belgique, Allemagne, France, Espagne et USA) se félicitent de ce succès qui a dépasse nos espérances.

Saint Rome de Dolan, le 4 septembre 1995

Suit les listes des membres du Conseil Fédéral et du Bureau Mondial
 Contact: (33) 1 48-89-43-19 / 43-20-91-60

MOTION DE SOUTIEN AU PEUPLE TOUAREG

- Considérant la situation plus que jamais dramatique au Niger et au Mali
- Considerant la marginalisation et l'oppression dont est victime ce peuple depuis la création des deux pays en 1960.
- Considerant l'absence de progrès notable depuis cinq ans dans le sens d'un meilleur respect des droits de l'homme en pays Touareg et l'impunité dont bénéficient les instigateurs et les acteurs des différents massacres,
- Considerant que ces massacres ont fait plusieurs milliers de victimes depuis cinq ans parmi les populations civiles touaregues,
- Considerant le silence de la communauté internationale dur ce problème
- Considerant le rôle très actif que jouent la France et l'Algerie dans la gestion de cette situation,
- Considerant le droit de tout peuple a prendre en charge son développement et son avenir conformément aux dispositions pertinentes du droit international,
- Considerant que le combat des Touaregs fait partie intégrante de la lutte du peuple amazigh pour sa dignité et son droit inaliénable a vivre dans la liberté et l'égalité pour tous sur un territoire imprescriptiblement

sien,

- Considérant la violation flagrante par le Mali et le Niger des traites et accords signes ces dernières années avec le mouvement touareg,

Le Congrès Mondial Amazigh:

- Affirme son engagement a faire sienne la lutte du peuple touareg jusqu'a la reconnaissance effective de ses droits.
- Condamne les massacres massifs de populations civiles touaregues au Mali et au Niger.
- Lance un appel solennel aux nations Unies et a l'Organisation de l'Unité Africaine pour qu'elles prennent leurs responsabilités et qu'elles sortent du silence qui entoure la question touaregue tant sur son aspect juridique que politique.
- Demande a l'Union Européenne de poursuivre ses efforts quant a la recherche d'une solution pour un règlement juste et durable du conflit.
- Exige l'arrêt immédiat des massacres et la création d'un tribunal international pour juger les responsables de ce génocide pour crime contre l'humanité.

Le Congrès Mondial Amazigh reste ouvert a toute initiative visant a ramener la paix et la justice dans cette région.
Saint-Rome de Dolan, le 4 septembre 1995.

Hsen.

email: larbia@dunx1.ocs.drexel.edu

Tmaziyt d Lmuyrib (Tamazight in Marokko)

Marokko: Uit Marokko bereikt ons een brief van de voorzitter van een nieuw opgericht vereniging: **Association Ourti Beni M'tir, 49, Rue Lahcen Akmach, El-Hajeb, Maroc**, de voorzitter is de heer Radi Haddou. De vereniging heeft tot doel, citaat: "het verdedigen van de belangen van de berberse zangers, dichters en prozateurs, en de muziekgroepen van AHIDOUS tegen de nationale en internationale piraterij, tevens de strijd tegen segregatie en achterstelling op cultureel gebied". De vereniging hoopt met andere verenigingen samen te werken voor het bewaren en ontwikkelen van het amazigh cultuurgood."

De vereniging Adrar heeft ook een brief van de heer Taamant, uit Tetouan, ontvangen. Taamant is sprekerr aan de radio-Tetouan, afdeling Tamazight programma's. Hij heeft ook een video film onder de titel 'mucc di rmizan' geproduceerd.

فهرسك سلطانه 43 رتبه سخته مده السجلا 140001
(07) 362495 فاكس (07) 363148/366700 فون

1994 / 699
رلم الإيجاع التامزي (07) 363148 / 366700
فون فاكس 07 - 363148 - 366700

أوقاس زراسين

تقديم
البعث الحضاري - الجغرافي - البشري
البعث اللغوي
البعث الديني
البعث الثقافي
البعث الإبداعي

الجمعية المغربية للثقافة والتراث
الجمعية المغربية للثقافة والتراث
الجمعية المغربية للثقافة والتراث

إبراهيم الحياض

De vereniging Adrar heeft de nieuwsbrief ASS-A van de culturele vereniging Tamazgha (Frankrijk), nummer 2/3 maart 1995 ontvangen. De nieuwsbrief behandelt o.m. de volgende thema's:

- * Touareg: Ethnocide sous silence
- * Le royaume de Barghawata
- * Dossier: La Berbèrophonie (Algérie)
- * Algérie: vers l'inéluctable reconnaissance de la langue berèrè
- * Thématization et focalisation en chleuh
- * Le Congrè Mondial Berbère

De vereniging heeft ook twee Amazigh dossiers, nummer 7 en 8 juni 1995, van de 'Colectivo de documentacion y estudios Amazighs' Granada.

Nummer 7 onder titel: Tamazight y el estatuto de autonomia de Melilla, door Jadilla Mohamed Hamed en Rachid Raha.

Nummer 8: Los Rifeños. Un problema de definición, door Rachid Raha.

Deze Dossiers zijn een verzameling artikelen en berichten over verschillende berberse onderwerpen.

(Voor kopieën van of uit deze Nieuwsbrieven, Tijdschriften en Dossiers, kan men schrijven schrijven naar Adrar, kopieerkosten en verzendkosten komen uiteraard voor de rekening van de aanvrager.)

Gedicht

K. Ahdidouche

γar arzu a tessned min idjan
 a tessned mayar yedja min yedjan
 at γid x min innuffaren
 iyezRan war Hemfen bfa yaman
 maca HDa mani tesrusid iDaren
 ibriden ZZun s ^Tesrafin d ifiγran

Nefha ag min iedan
 nettu min day iTrajan
 nettru x imedRan
 nettu yenni iddaren

γar arzu at sned min idjan
 a tessned maya yedja min yedjan
 s tmesna a nesbedd zzman
 a kides nraH ra d neccin am marra iwdan
 a neγri x uγzar ameqqran
 mani ittfaRRay d mani iwta iZewran

JORNADA SOBRE

«LA LENGUA TAMAZIGHT EN EUROPA»

UNIVERSIDAD EUROÁRABE
 C/ San Jerónimo nº 27

Jueves 23 de Noviembre
 a las 18,30h.

Berberparadoxen (Een improvisatie)

I

Welke Berber ook (in verenigingsverband of individueel) heeft zich tot doel gesteld wat te doen aan de verloederde positie van het Berbers, (we gebruiken hier «Berbers» als taal om de verschillende kanten van de problematiek samen te vatten, als het ware: vertel mij wat is je moedertaal en ik vertel je wat je voorstelt), zal zich in een blijkbaar moeilijke positie brengen, en moeten afbrengen. Het is al moedig genoeg om bewust te worden van het probleem, en het er goed van af te brengen is de emancipatie zelf waar het omgaat. Want het Berbers wordt omringd en omsingeld door allerlei oneigenlijke taboes en is zelf taboe. Het verlangen om allerlei activiteiten te ontplooiën op, vooral, een hoger niveau, dat is altijd de elementaire, en dat is voor ons nog steeds vooral de zorg voor het schrijven over en (misschien in) het Berbers, maakt je bewust van de paradoxen van het Berbers.

Met andere woorden, de cultuur, de taal en met name de «Amazigh-ervaring», als die er is, een gestalte proberen te geven in het geschreven woord, d.i. niet alleen schrijven en publiceren van al dan niet goed geschreven «izran» (liëderen) en «tiqasisin» (verhalen), maar vooral het introduceren van het Berbers als schoolmateriaal, als kennis, als over te dragen taal en cultuur, als vertaalbaar etc., heeft nog steeds geen brede steun. Noch op het achterban-niveau (Berbers denken nog steeds dat de rol van het Arabisch vooral liturgisch is, en dat men dat zo moet houden. Dat is ook zo, alleen is het wetenschappelijk-pedagogisch niet verantwoord om kleuters die het nederlands niet begrijpen uitleg te geven in een taal die ze minder begrijpen, die niet hun moedertaal is) noch is er erkenning op het andere niveau: de officiële. De nederlandse overheid, lokaal of landelijk steunt niet het streven van berberse cultuuruitingen.

II

De Amazigh-ervaring is de «ervaring van het paradoxale», meer dan welke andere taal ook. Immers, het is steeds in een andere «taal» dan het Berbers waarin we het Berbers schrijven-zoals nu op dit moment. Niet alleen de notatie is niet Berbers, de meeste talen delen min of meer dezelfde notatie. Maar ieder keer dat men binnen het kader van het Berbers iets organiseert of schrijft is er steeds de noodzaak juist vanuit andere ervaringen Tamazight te denken en te bespreken. Tamazight, lijkt het, heeft nog geen plaats, en bestaat alleen in de lucht, als orale-vliegende ding. Er is geen grond waarop zij kan landen en er is geen vaarwater waarop zij kan varen. De Amazigh-ervaring, naar onze mening-wat kunnen we anders dan mening geven, zal altijd in het paradoxale blijven: zolang er geen instituties voor het Berbers bestaan, en zolang er geen daadwerkelijke verandering is bewerkstelligd in de mentaliteit van zowel de Berbers als de Anderen. (Maar we moeten ook niet vergeten dat juist het paradoxale hierin ligt dat de Berber zichzelf steeds vanuit het andere benadert, niet alleen in een ander taal en in een ander notatie, maar vooral door het feit dat hij zelf de ander is: hij is Arabier, hij is Nederlander, hij is steeds mogelijk iets anders.)

III

Er is vanuit het berberse publiek zoveel kritiek op het berberse publiek zelf. «De Berbers dat is waar de schoen wringt» zegt de berberse gemeenschap zelf. Mensen weten dat ze zelf een grote obstakel zijn voor de ontplooiing van de eigen taal en cultuur en ervaring. De Berbers hebben geen anderen nodig om zichzelf het leven moeilijk te maken. Ze doen het zelf. Ik heb nog nooit zoveel kritiek op het eigene gehoord als bij de Berbers. Hun zelfkritiek grenst aan zelfdestructie en verdwijning. Ze geloven niet in cultuur, niet in taal, zoals een moderne mens daarin gelooft. Voor de moderne, of

pseudo-moderne kan het wel heel primitief overkomen of juist «post-modern». Maar er zijn ongetwijfeld gronden en redenen. In de eerste plaats: De Berbers zijn niet het produkt van een civilisatie, beschaving in de klassiek zin des woord: (Bibliotheken, Paleizen, Geestelijke Produkten etc.), ze zijn niet de producenten van beschaving, maar hun afkomst verraadt een andere beschaving, een andersoortig civilisatie, namelijk- en dit delen alle Marokkanen, Turken, de hele Derde Wereld: de wortels in de bergen, in de dalen, in het land, in de Sahara. Deze afkomst kent geen duidelijke vast te grijpen tekens- het is een feit dat dit zich in de hele Derde Wereld afspeelt. De stammen worden migranten, op het moment dat ze naar de stad in eigen land, of naar buitenland trekken, van taal en van cultuur moeten veranderen, willen ze passen in die andere nieuwe wereld. Misschien is deze afkomst te sterk om van zichzelf niet te doen horen na ieder beschavingsritueel: lezing, discussie, pedagogiek, etc. Berberparadox is de nomaad, de bergbewoner in de stad.

IV

Bestaat er zo'n gemeenschap als Berberse of Amazighse? Natuurlijk fysiek wel. Maar geestelijk? Of om in proportie te blijven, in Nederland: waarom ontbreekt, of lijkt te ontbreken, de respons, het antwoord van de Berbers? (Ik heb het niet over de strijd van Imazighen voor de eigen taal en cultuur en erkenning en ontwikkeling daarvan. Maar over het wezen van het Berbers-tamazight. Anders gesteld: wat is het antwoord van een Berber voor een ander cultureel mens. Hoe kan de Berber het klaar spelen zich van zijn eigen cultuur te emanciperen, zich te emanciperen doorheen zijn eigen cultuur, transparant te worden en als cultureel wezen de ander tegemoet te komen? om dan pas Berber te zijn?

Het is vreemd dat juist «ik» die acultureel de zaak van de cultuur probeer te behandelen, in cultuur en naar de cultuur als eindpunt van het denken en beleven voer, dat ik hier mij bekommer om de zaak van de

cultuur. Het is nog steeds de «Paradox van de Berber».

Maar de vraag: *wat is het antwoord van de Berber?* is essentieel. En misschien moet ik de vraag uitleggen. *Ik bedoel met het antwoord van de Berber zijn vraag.* (Emancipatie is juist de vraag te kunnen stellen, de vrijlating van de vraag. Raadselachtig is het niet. Als de dichter A. Ziani, op een dag besluit in het Berbers te dichten, dan is dat zijn moed de vraag te kunnen stellen aan alle anderen dichters: waarom niet Berbers (be)zingen? En de vraag is het antwoord, en het antwoord is al een gedicht.)

Het antwoord van de Berber op andere culturen is zijn vraag aan andere culturen. D.i. in hoeverre hij in staat is, als hij zich op cultuurniveau begeeft, te antwoorden en te vragen? Of laat ik het anders zeggen, steeds terugvallend op het intieme van de Berber: is de Berber in staat de afgrond van de berberse ervaring tot vraag, tot antwoord te maken? Berber zijn betekent nog niet dat je in staat bent de Berber-ervaring voor te dragen, op te kunnen schrijven, te denken, er expressie aan te geven, te communiceren. Is de Berber opgewassen tegen zijn eigen expliciteit en bekendheid? «Ik» heb altijd, misschien ten onrechte, het berber-zijn als iets sektarisch, als iets religieus, ja zelfs, beschouwd, als iets ver weg en geheim en zo bewaard moet blijven. Maar dan bedoel ik dan met het Berberse niet de izran-tiqasisin-tihuja- en alle sociale aspecten, en zelfs niet het land, maar het «Berber-zijn» zelf, als zoiets er is.

V

Is de Berber in staat boven zijn berbersheid over te stijgen, en een vraag te kunnen stellen, zodat hij, even verwonderd kan raken van zijn eigen cultuur als de ander? Of is hij een pathetisch wezen die niet zozeer zelfkritisch is maar zelfverachtend, een verachting die het denken niet helpt, een pathologische afgrond waarin de Berber instort en terug valt op het slachtofferschap: de Berber is een Amazigh, en dat betekent de

Nobele en wij zijn Nobelen, en onze voorouders hadden landen, talen, dalen, en wij zijn de som van duizend jaar onderdrukking, en niet te vergeten, onze schrift Tifanagh wordt al 500 jaar voor Christus geschreven, wij zijn ouder dan de meeste nu in de wereld heersende culturen. Aldus steeds verandert de Berber zichzelf, of de ander, in een primitief, in een soort Aboriginal of Indiaan die terug wil, naar het verleden, die om een reservaat vraagt. Het is een noodzaak de Berber-Romantiek en nostalgie uit elkaar te halen, de analyseren en op te lossen in de werkelijke vraag, de vraag van de Berber, de vraag van iedereen: de toekomstige vraag, de vraag van de toekomst, een project die als antwoord is van de Berber, die dan een vraag stelt en kan stellen, een vraag die dan een antwoord is. De Berber moet De Vraag kunnen stellen en zich emanciperen zowel van zichzelf als van anderen. En dat is de moeilijkste vraag. Maar de meeste gemeenschappelijke daden, verenigingen, collectieven, worden altijd in de nostalgie en de romantiek geboren, en het is de vraag of ze zich van hun eigen grond los kunnen maken, terwijl zij juist "grondig" willen zijn. Dat we nu de toekomst als antwoord voorstellen, en stellen we ons voor dat voor ogen om te zien wat ontbreekt: de arbeiders, de gastarbeiders, de vrijwilligers die aan die toekomst willen werken. De activiteiten van het berberse bewustzijn hebben zich tot nu toe of op het niveau van het amateurisme afgespeeld of op het niveau van lawaai die muziek of literatuur wordt genoemd. Ik hoop niet verschrikkelijk te klinken, maar het is verschrikkelijk: er is geen respons, hier in Nederland, en vooral omdat in deze taal dit ik nu schrijf- die misschien door niemand gelezen zal worden- geen vraag en geen antwoord naar de Berberiteit van de Berber is. Die identiteit welke wij hier wilden nadenken. In de lege proportie van de vraag en het antwoord. Dit schrijfsel is voortgekomen uit frustratie aan te zien hoe zogenaamd Berber- of Marokkaans verenigingen hun eigen identiteit, als zoiets bestaat, handhaven of zich, en dat is het meest essentiële wat ons interesseert in deze

context van het berbers, de emancipatie. De emancipatie van het Berbers, taal en cultuur en volk is essentieel, en niet alleen voor de Berbers, maar voor iedereen, immers je kunt alleen met een geëmanciperde mens spreken, en ik hanteer het woord emancipatie in de moderne betekenis van het woord, namelijk de persoonlijke, en tegelijk de institutionele: de vrijheid tot ontplooiing en nadenken, in cultuur gebrachte identiteit. De frustratie aldus spreekt hier en filosofeert. En het is haar goede recht... We kunnen alleen maar een ding doen, op dit moment: *wachten op de Berbers-* en dat zijn heus geen Barbaren! (A. Benaissa)

I'DL'ES

Tineqqisin n "JEAN de LA FONTAINE"

Si tefransist ar tmaziyt

Anwa ur neyri ney ur nesli s tmucuha n wemyaru d umeđyaz ameqwan LA FONTAINE ?
 Jean de LA FONTAINE d amyaru n tmurt n Fransa, llul ass n 8 yulyu 1621, yemmut ass n 13 yebriř 1695 di Lpari (Fransa).

Timucuha-ines sgan-t atas lemāni di tudert n wemdan. Azal-nnsnt d akken ur yezmir yiwen aent yerr di rriř.

S waya, iwakken a tent-lemden inelmaden n tsuta n tura ara yeŕren tamaziyt deg-wjerbaz ahat ma kecmert deg wahilen n tyuri, llan kra n wid iqedcen yeŕ wayagi, gerden s tezmert-nnsen a d-ŕren tineqqisin (fables) n LA FONTAINE s tmaziyt. Ğarasen Muhend Wanec n'At Buadu."

Deg-wuřun agi M. Wanec yeŕka-yay-ed snat n tmucuha i d-yerra yeŕ tmaziyt : "Tejđaq d tweřtuft" (la cigale et la fourmi), "tagerfa d uberrny" (le corbeau et le renard). Ğef aya, yenna M. Wanec (Med Ouaneche) :

Ssaramcy si telqey n tim-mad-iw i wakken leqdic agi ad as-teggem azal akken tceddem di lagwayed i kra yessulin ocan n yedles amaziyt. Ur teřtuŕ ara awen-d-inry tella kra n cbiha ger tmucuha n LA FONTAINE akw d tseŕta ti-mawit-nney.

Amedyā : tamacahuř uberray d wađil, umaqeřqweř i yebyan ař-timur anect n wezger, ajerfa n lexla d uyerda n temdint, takerruct d uyanim... LA FONTAINE dya iswa-d seg yedles-nney ? Ařřah tuřra-inu !

Nek tyuri ayen yura wemyaru agi afransis t-řagwint ur neqřar. Ihi iswi-inu d akken ad enrey akw timucuha-ines yeŕ tmaziyt. Ad huluy leqdic-iw i Dda Lmulud At

Magmmar. Dda Lmulud At Ğarřan (M. Ferřun). Tuher Ğaęut d widak akw i qedcen yeŕ teğraylanit n yedles amaziyt, ney azayri s umata.

Timucuha s tyuri tyurwen Ma yella tyent fellawen Aderyal acu yeřnadi ? Mulac d awal i d-yebbwin wayed

Idles d aweřzi a t-nerkeř Amedyaz acu yeřmanni ?

Tejđaq* d tweřtuft

- Tejđaq izhan deg yumac
- Tensa yeŕ ulac
- Mi d-tylin ideřlawen
- Axeclaw ur teřei ara
- D abaguc ney t-řawekka
- S axxam-is lhif issawel-ed
- S laę truh tceerka
- Ğef tweřtuft terza
- Amer at-teslek taswię
- Teqsed-it amer as-terřel
- Kra weulim n nqwel
- Sima ad tezzu dđurt
- Am-yerrmeđ i d-as-tenna
- Raslmal d lřayda
- Šyā ar tyet n qabel
- Seg wul-im yas kkes aybwel
- Tamecnaht terra-t-id yeŕ tebburt
- Tiuga-t-id s tybut
- Acu tcedmed di řmayem ?
- Deg id, deg wzal, deg zilan
- Třawiy-ed izlan
- Kksey akw i medden lxiq
- Tcennuđ ! A ssaęd d lferř
- Ihi tura edah !

Tagerfa d uberray

- Ğef tenqweř tars-ed tgerfa
- Degw qemmuc-is tagwella
- D nřib-is d warraw-is
- Arag s aberray yebbwed
- Iğurraę-d isqed
- Tusa-yas-ed tiki ya
- Azul lalla tagerfa
- Amek i d-terbāned toebhed
- Tideř maři d lekdeb
- Tayweř-im d dđheb
- Ma d acekkuh-im d lfina
- Am-sseğwriy awal semhes
- Tifeđ ařřux n Třawes
- D kra izedyen tięzi
- Tagerfa targagi s lferř
- Telli aqemmc at-řberřah
- Tesseyli-d lmektub-is
- Aberray amellazu yeřwa
- Isseğwra-yas-ed lhedra
- Err di lbal-im cřu-yas
- Ahezzaz yal ass
- Ięici, si tidi umeřsas-is
- Tamacahuř teswa talqimt
- Yak tuklal a d tural ar teqbaylit
- Ma t-tagarfa tenneřcam
- Teřwet di laman
- Tegguł a d-terrem třar-is
- Ilukan ar ccib-is
- (Xas akken tagerfa d aweřzi fellas ccib)

Syur Muhend Wanec
 Adaptation en tamaziht de "la cigale et la fourmi"
 "le corbeau et le renard"
 JEAN de LA FONTAINE
 par M. OUANECHIE

(*) Di kra n tamawit n qaracem-as awerřeęęi

De namen van Imazighen (1)

Bron:

Date: Fri, 25 Aug 1995 12:39:25 -0300 (ADT)

From: Belaid Ait-chellouche <eba0800@Umoncton.CA>

Reply-To: Belaid Ait-chellouche <eba0800@Umoncton.CA>

Subject: Re: List of Amazigh names (fwd)

To: Amazigh-net <Amazigh-net@garnet.msen.com>

*** A M A Z I G H * N A M E S ***

*** I S M A W E N * I M A Z I G H E N ***

DEVELOPED BY THE RESEARCH COMMITTEE

To the User:

This list is by no means exhaustive, nor final. Our goal is to transcribe all of those lost names and provide them to anyone who is interested. It appears already that there is need for it, because 2 or 3 couples have already used it to pick names for their babies. Please, if you find any mistakes, or have any suggestions or do not agree with the given meanings, let us know by sending email to: Amazigh-net LARBIA@DUVM.OCS.DREXEL.EDU

Note: To write the Amazigh names I used the alphabet I posted yesterday on net. Therefore the more proper spelling is different (refer to the modern alphabet). The English spelling as a result may differ. One has to try to spell it as close as possible to the true Amazigh spelling.

ABBREVIATIONS

[Icawi]: Icauiyen/Shawi/Chaoui

[Imuca]: Imucagh/Tuareg/Touareg

[Leqba]: Leqbayel/Kabyle/Kabyle

<Ta<> : Ta<r'ab/Arabic/Arabe

<Talat>: Talatinit/Latin/Latin

[O.S./O.O]: Original Spelling/Ortographie Original

(?): Definition may be wrong/Definition peut etre fausse

* TULLAS/GIRLS/FILLES *

AeDJAN:

AeDUDA:

AeLDJA: [Leqba] A doll/Poupee. Taældjets (note: some give the meaning of Perle/Certains donne le sens: Perle)

AeLDJIYA: See/Voir: AeLDJA

AAZZI : [Igragren] [O.S./O.O] Arabic root Racine Arabe: Aæzizet=Dear/Chere. [3]

AMGHNNA: [1]

ANYA: [Imuca] "my brother" in Tamaceght/"Mon frere" en Tamaceght [Chaker] in publi. by Imedyazen). It probably means educated woman. Other possibility: may be the Amazighized (altered) Latin name: Anne, or Annie, Annette (?), etc. There are actually a number of Amazigho-Latin names: see R'uzza (Rose), Lwiza (Louise). [1]

BAKKA: [Icawi] (?) [D. Abdessemed]

BIBYA: [Icawi] (?) may be a diminutive of another name [D. abdessemed]

BGHNAT: [1]

CABH'A: [Leqba] (pronounce shabh'a). Beautiful/Belle. Arabic root/Racine Arabe: CEBBA

CUCA: (?) [pronounce Shusha]. This may be a different pronunciation of the Kabyle SUSA/Peut etre une differente prononciation du SUSA Kabyle.

DASSIN: [Imuca] An Amazigh queen of the desert (Known to the Tuaregs)/Reine Amazigh du Desert (connue des legendes Touaregues). [1]

DIHYA: [Icawi] The Amazigh name of the famous Kahina (arab name)/Le nom de la celebre reine Amazigh connue sous le nom de Kahina (nom Arabe). [1]

DIMYA: [Icaw] Given by some authors as the name of/Donne par certains de: DIHYA (ie KAHINA) [D. Abdessemed]

D'R'IFA: [Leqba] gentil, tender/gentille, douce.[1]

FAGHISSA: [1]

FARIZA: Particular (meaning the best) sets itself out/Particuliere meilleure, remarquable.[1]

- FEDADA: [1]
 FER'R'UDJA: [Leqba] Young partridge/Perdreau. [1]
 H'EDDA: (?)
 GEDDUDA: [Icenwi] [O.S/O.O]: GEDDOUDA. Same as/Meme que MEGDUDA (?) [5]
 GHIDA: (?)
 GHNIMA: [Leqba][GHENIMA] "Roseau". Refers to a tall girl. Also in Kabyle 'roseau' is used to mean: fragile, tender. See GHANIM for a boy/Femme/fille de grande taille. En Kabyle roseau est utilise pour signifier: fragile, tendre.
 GWEJDA: [1]
 IZA: (?) Same as/Meme que: WIZA. See/Voir WIZA. [D. Abdessemed]
 JDIRA: [1]
 JEDDJIGA: [Leqba] Flower/Fleur. [1]
 KAHINA: εΤαερ> See/Voir: DIHYA. [1]
 KANIMANA: [1]
 KELLA: [1]
 KENWA: [1]
 KISA: (?) Same as/Meme que: KAYSA
 KULLA: [1] & [6]
 LALLA: [Leqba] Lady, Mistress/Dame, Maitresse. [1]
 LAYSA: (?) Root/Racine: AYS Impatient/Impatient. [1]
 LUMSI: [Imuca]/Iwelemmiden. [LOUMSY] [2]. Note: Does not sound feminin/ Ne semble pas du feminin.
 LUNDJA: [Leqba] LUNDJA is present in many Amazigh folk stories as/est presente dans nombreux contes Kabyles comme: TERYEL: Ogresse
 <Talat> [LOUISA, LOUIZA]. More Amazighized/Plus Amzighise: See/Voir: WIZA.
 LWIZA:
 LYAQT: [Leqba] [6]
 MADELE: [Imuca] [O.S/O.O] [Tahir, France]
 MANNET: [Imuca] [O.R/O.O] [Tahir, France]
 MASSA: Madam, lady, mistress/Madame, Dame, Maitresse. [1]
 MEGDUDA: Root/Recine GDD : Masses (people)/Masse (populaires), peuple [1]
 MELLILA: White/Blanche. See/Voir: TAMELLALT. [1]
 MENZA: Root/Racine: MNZ, first/premiere. [1]
 MERNISSA: [1]
 MUNI: [Icawi] May be of latin origin/Peut etre d'origine latine [D. Abdessemed]
 MYASSA: [1]
 NANNA: [Leqba] The generic nanna in Kabyle means the elder, the wiser, etc. Within the family, the kids call their elder sister or aunt/Le terme commun Nanna en Kabyle veut dire l'ainee, la plus sage (plus d'experience) etc. Les enfants de la meme famille appellent leur tante ou bien la soeur ainee: NANNA. [1]
 RANDJA: (?)
 RULA: (find meaning in Tacawit?) [D. Abdessemed]
 R'UZA: <Talat> Rose/Rose. Enetered Amazigh through Romans (?)
 SEKKURA: [Leqba] See/Voir TASEKKURT: female partridge/Perdrix (femelle) [1]
 SILYA: [1]
 SUSAA: (?) Same as/Meme que CUCA (shusha)
 TADLA: Known meaning is: Botte d'epis (de ble ou d'orge). It relates then either to the shape or the goodness. [1]
 TADMUT: [1]
 TAFAT: The light/La lumiere. See also/Voir aussi: TFIT
 TAFRARA: Dawn/Aube
 TAFSUT: Spring/Printemps
 TAJEDDJIGT: [Leqba] See/Voir JEDDJIGA: Flower/Fleur.
 TAKLIT: [Leqba] Slave/Esclave (fem.) [1]
 TALALIT: Birth/Naissance [Ref. ?]

- TALJAT: [Imuca], Like/Comme (?) [Leqba] TAÆLDJETS: Doll/Poupee. The sound TT, in certain cases becomes TS in Kabyle/Le son TT devient dans certains cas TS en Kabyle. [Tahir, France]
- TAMALLAT: [Imuca], TAMELLALT [Leqba]: The white/La Blanche. Masc. AMELLAL [Tahir, France]
- TAMAZ'UZT: [Leqba] The youngest one/La plus jeune. Root/Racine MZ': Youth
- TAMEMT: Honey/Miel. [1]
- TAMILLA: in French it's tourterelle. Bird that has a light brown color, and has a size slightly smaller than a partridge. Nests in the grass in Spring time (common in Kabylia). Newman gives: Dove for Tamilla. It's wrong/Tourterelle. [1]
- TAMIMUNT: [1]
- TAMRUST: [1]
- TANEST: [1]
- TANINNA: Another bird of prey/Type de vautour. [1]
- TARIWELT: [Imuca]/Iwlemminden. [O.S/O.O: TARIOUOLT] [2]
- TASA: liver/foie. In Kabyle Tasa has the meaning of love, caring etc. In Amazigh, tasa and ul (liver and heart) are both used to describe feelings, tenderness, etc/ En Kabyle Tasa a le sens d'amour, d'amitie et d'attachement. [1]
- TASAÆDIT: <Taær> [Leqba] Arabic Root/Racine Arabe: SAAD:Happiness/Bonheur
- TASEKKURT: [Leqba] female partridge/perdrix. See/Voir: SEKKURA
- TATI: (?) Could be arabic. from Fatima (?) [1]
- T'AWES: (Taos) Taos is an arabic name. It means Peacock (paon in French)
- TAWNAT: [1]
- TAYYURT: [Leqba] Moon/Lune [1]
- TAYRI: Love/Amour [Ref.?)
- TAZDAYT: [Leqba] Palm tree/Palmier. TAZDAYT is portrayed as tall and beautiful/TAZDAYT est vue comme grande et belle. [1]
- TAZIRIT: Iggargren]. Small moon/Petite lune [3]
- TELLA: Root ili=to be. therefore tella= she 'be'=She exists(?) [1]
- TFIT: <Teggargren>[Ref.] Ouargla. Given as "sun" by author. We believe that the meaning is rather: light. So TFIT=TAFAT. See TAFAT.b
- TIGMI: Growth/Croissance [1]
- TIKINAS: [1]
- TILELLI: [Leqba] Freedom/Liberte. [1]
- TIMELLET: [Imuca] TS-TSAMELLALT [Leqba]. White/Blanche. [Tahir, France]
- TIMMI: (?) eyebrows? Unlikely [1]
- TINHINAN: [Imuca] An Amazigh legendary woman from the south-east Sahara. She was a generous woman who helped people passing through her oasis. Until today, she is venerated and her tomb visited by Imucagh is a "national monument"/ Une femme legendaire du sud-est du Sahara algerien. Elle etait une femme genereuse qui aidait ceux qui passaient par son oasis. A present elle est toujours veneree par les Imucagh et sa tombe qui est visitee est devenue un site protege. [1]
- TINZERT: Nose/Nez. Tinzert in kabyle means honor. It is also said/On dit aussi NNIF (arabic/arabe). [1]
- TISENT: Salt/Sel. Among the Kabyles it is sometimes said that: taqcict agi temleh' (a girl is salty) to mean that she is beautiful/Chez les Kabyles on dit parfois que: taqcict temleh' (une fille est salee) pour dire qu'elle est jolie. [1]
- TISLIT: Bride/Mariee.
- TITBIRT: female pigeon/femelle du pigeon. [1]
- TITRIT: Star/Etoile. [1]
- TITEM: Possible meanings similar to that of/Sens probable similaire a celui de: TIMA, TITI, TATI, all diminutives of/diminutifs de: FATIMA <Taær>. May also be related to the Amazigh root/Peut etre lie a la racine Amazigh: TIM: protect, save, care for/protoger, sauvegarder, prendre soin de (verb/verbe). [1] Other spelling/Autre orthographe: T'ITEM ([6]).
- TIZEMT: Lioness/Lionne [1].
- TIZIRI: [Leqba] Moonlight/Clair de lune [1]
- TRIYA: [1]
- TUH'R'ICT: <Taqb> [Ref.] Clever/Intelligente, rusee.

- TUREGHT: Golden, Blonde/Doree, Blonde. (uregh=gold/or). [1]
 WEZNA: [O.S/O.O: Ouezna] Balanced, nicely shaped etc./Equilibree, bien formee.
 WIZA: <Talat> [Leqba] Gold/Or (comes from/vient de: Louis d'or). Treasure/Tresor. See also/Voir aussi: LWIZA
 WNISSA: (?) It could be the feminin version of LWENNAS or LEWNIS, as the as the latter may have been WNISS to which the arabic or latin article has been added. (?) Peut etre le feminin de LWENNAS ou LEWNIS, ie WNISS auquel l'article latin ou arabe a ete rajoute.
 WRINA: [Imuca] Iwlemmiden. Also/Aussi: WERINA [2]
 ZAMRA: Probable root ZMR: to be able, capable. Zmer=can [1]
 ZAWGHA: Red. Azewwagh or in Kabyle (ww-->gg) Azeggwagh=red [1]
 ZIBBA: Sounds like/Sonne comme: TAZIBBA: Jewel worn as a crown among the Kabyles/Bijou porte comme une couronne chez les Kabyles. [1]
 ZILGUM: [1]&[6]
 ZUNAGHA: [1]
 ZWIRA: Root/Racine: ZWR. To come first/Etre premier.[1]
 ZWINA: (?)
 Z'IDANT: Sweet/Sucree, succulente. [1]
 Z'ERGHA: [1]

De vereniging 'ADRAR' (Nederlandse vertaling: 'berg') voor Tamazightkunst en -cultuur is officieel op 28 april 1994 opgericht door een groep studenten en andere geïnteresseerden in de Tamazightkunst en -cultuur. De vereniging probeert de volgende doelen te realiseren:

1. de Tamazighttaal en -cultuur te bevorderen om een positief beeld van Imazighen ("Berbers") te ontwikkelen voor een betere integratie en participatie in de Nederlandse samenleving.
2. de vereniging tracht dit doel te bereiken door:
 - a. het organiseren van lezingen, culturele bijeenkomsten met betrekking tot culturele en sociale aspecten van de Tamazightidentiteit.
 - b. samenwerken met organisaties en instellingen, die dezelfde doelen als deze vereniging behartigen.
 - c. het steunen van verschillende uitingen van wetenschap en kunst die bijdragen aan de bloei van de Tamazighttaal en -cultuur.
 - d. het oprichten van studie en onderzoeksgroepen.

(art. 3, verenigingsstatuut).

De vereniging is geregistreerd bij de kamer van koophandel te Nijmegen onder nummer v 146813. Voor een kopie van het algemeen statuut, maak 5,- over op giro: 17699 (t.n.v Vereniging Adrar) o.v.v. 'kopie statuut' (vergeet niet uw adres). Maak, om lid te worden, 35,- over op bovenstaand gironummer, o.v.v. lidmaatschap 1995. Donaties zijn welkom (minimaal 10,-) op hetzelfde gironummer, onder vermelding van 'donatie'. Abonnementen op de Nieuwsbrief: 15,- (3 x per jaar) o.v.v 'abonnement nieuwsbrief.' (Leden gratis).